

CHIQUINDI TURLARI VA UNING OQIBATLARI

Tursunova Nasibaxon Abdurashid qizi

Andijon davlat pedagogika insitituti talabasi

Annotatsiya. Ushbu maqolada hozirgi kunda insonlarni oldida yuzaga kelgan dunyodagi global ekologik muammolari va ularning kelib chiqish sabablari, shuningdek, bu muammolarni yechimi haqida so'z yuritiladi.

Kalit so'zlar: chiqindi turlari, atrof muhit, kimyoviy moddalar, plastik chiqindilar, sanoat, transport chiqindilari.

Kirish: Chiqindilarni materialning xizmat qilish muddati tugagandan so'ng yo'q qilinishi kerak bo'lgan qoldiq modda sifatida aniqlash mumkin. Inson faoliyati natijasida hosil bo'lgan bu moddalar qattiq, suyuq va gazsimon holatda bo'lishi mumkin. Ular maishiy chiqindilar, sanoat chiqindilari, tibbiy chiqindilar, qurilish chiqindilari va elektron chiqindilar kabi turli toifalarda tekshirilishi mumkin.

Asosiy qism: Atrof-muhitimizga tahdid soladigan eng katta muammolardan biri bo'lgan chiqindilar turli manbalardan va turli shakllarda paydo bo'ladi. Ushbu chiqindilarni to'g'ri boshqarmaslik atrof-muhitning ifloslanishi, resurslarning kamayishi va inson salomatligiga jiddiy salbiy ta'sir ko'rsatishi mumkin.

Chiqindilar turlari:

1. Kimyoviy moddalar va ba'zi sanoat chiqindilari ushbu toifaga kiradi. * Qattiq chiqindilar: chiqindilarning eng keng tarqalgan turi bo'lgan qattiq chiqindilar maishiy axlat, qadoqlash materiallari, plastmassalar, qog'ozlar, shisha va metallar kabi turli xil moddalarni qamrab oladi.

2. Suyuq chiqindilar: zavod chiqindilari, kanalizatsiya suvlari, yomg'ir suvlari va qishloq xo'jaligi dori-darmonlari kabi suyuq chiqindilar suv manbalarini ifloslantiradi va hayotga zarar etkazadi.

3. Gaz chiqindilari: sanoat ob'ektlari, transport vositalari va elektr stantsiyalari kabi manbalardan chiqadigan gaz chiqindilari havo ifloslanishining asosiy sabablaridan biridir. Zararsizlantirish havo ifloslanishining eng keng tarqalgan sabablaridan biridir. Ular issiqxona gazining ta'siri va kislotali yomg'ir kabi jiddiy muammolarga olib kelishi mumkin.

4. Xavfli chiqindilar: portlovchi, yonuvchan, toksik yoki radioaktiv xususiyatlarga ega chiqindilar inson salomatligi va atrof-muhit uchun katta xavf tug'diradi.

Chiqindilar bizning kundalik hayotimizning bir qismi bo'lsa-da, ular to'g'ri boshqarilmasa, atrof-muhit va inson salomatligiga jiddiy tahdid soladi. Atrof-muhitni ifloslanishi va uning oqibatlarini turlicha bo'ladi. Bunga quyidagilarni misol qilib olishimiz mumkin:

Suvning ifloslanishi: nazoratsiz saqlanadigan yoki noqonuniy ravishda tashlangan kimyoviy moddalar yomg'ir suvi bilan er osti suvlari va er usti suvlariga aralashib, suvning ifloslanishiga olib keladi. Bu holat suv hayotiga zarar etkazadi, ichimlik suvi manbalarini ifloslantiradi va inson salomatligiga tahdid soladi.

Plastik ifloslanish: Plastik chiqindi dengiz va okeanlarga kirib, dengiz jonzoqlarining yashash joylariga tahdid soladi. Plastmassalar dengiz jonzoqlari tomonidan yutib yuborilishi yoki ular ichiga o'ralashib, jarohat va o'limga olib kelishi mumkin.

Kislotali yomg'ir: Atmosferani ifloslantiradigan gazlarning yomg'ir bilan qo'shilishi natijasida yuzaga keladigan kislotali yomg'ir tuproqning kislotaliligini oshiradi, o'simlik va suv resurslariga zarar yetkazadi.

Inson salomatligiga ta'siri:

Nafas olish kasalliklari: Havoning ifloslanishi astma, bronxit, KOAH va boshqa respirator kasalliklarning kuchayishiga olib keladi. Bolalar, qariyalar va nafas olish tizimi kasalliklari bilan kasallangan odamlar ayniqsa xavf ostida.

Yuqumli kasalliklar: Nazoratsiz saqlanadigan chiqindi chivin, kalamush va boshqa zararkunandalarning ko'payishiga yo'l ochadi. Bu zararkunandalar vabo, dizenteriya va tif kabi turli yuqumli kasalliklarning tarqalishiga olib kelishi mumkin.

Saraton: Chiqindilarning ayrim turlarida (plastmassa, elektron chiqindilar) topilgan zaharli kimyoviy moddalar (dioksinlar, furanlar) saraton xavfini oshirishi mumkin.

Xulosa: Hozirgi paytda chiqindilar qayta ishlanmas yoki chiqindisiz texnologiyalardan yo'lga qo'yilmasa bu yangi resurslardan ko'p foydalanishni talab qiladi va tabiiy resurslarni tez kamayishiga olib kaladi. Kelajak avladga bizdan faqat chiqindilar va ekologiyasi buzilgan tabiat qoladi xolos.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Алимova, Ш. А., & Ниёзова, И. Н. (2021). Бизнес-коммуникации в системе управления промышленных структур. Academy, (1 (64)), 55-57.
2. Shamsiya, A. (2023). HR MANAGEMENT AND COACHING IN THE INNOVATIVE ECONOMY AS A METHOD OF BUSINESS MANAGEMENT. Modern Science and Research, 2(10), 712-717.
3. Abidovna, A. S. (2024). FORMATION AND DEVELOPMENT OF CAREER AS PERSONNEL TECHNOLOGY OF HUMAN RESOURCE MANAGEMENT. Gospodarka i Innowacje., (45), 327-332.
4. Abidovna, A. S. (2024). THE IMPACT OF E-ACCOUNTING IN MODERN BUSINESSES.

5. Abidovna, A. S. (2023). Priority directions of analysis of channels of promotion of the main activity of the enterprise and separate communication programs. *Gospodarka i Innowacje.*, 42, 369-374.
6. Алимova, Ш. А., & Халимова, Д. Р. (2021). СОЦИАЛЬНО-ЭКОНОМИЧЕСКАЯ СУЩНОСТЬ СТРАТЕГИЙ ИНВЕСТИЦИОННОЙ ПОЛИТИКИ РЕСПУБЛИКИ УЗБЕКИСТАН. In *Современные проблемы социально-экономических систем в условиях глобализации* (pp. 340-344).
7. Abidovna, A. S. (2023). MONTE CARLO MODELING AND ITS PECULIARITIES IN THE IMPLEMENTATION OF MARKETING ANALYSIS IN THE ACTIVITIES OF THE ENTERPRISE. *Gospodarka i Innowacje.*, 42, 375-380.

